

УДК 301.60.59.37

Акименко І. М.

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА НАУКОВИХ ЗНАНЬ

В даній статті автор розкриває проблему соціальної природи наукових знань, їх взаємодію з сучасним соціумом, а також проблему впливу наукових знань на соціальне людини.

Ключові слова: наукові знання, соціальна природа наукових знань, соціум, людина в соціумі.

Постановка проблеми. Наука – це форма духовної діяльності людей, яка спрямована на виробництво знань про природу суспільства і про саме його пізнання. Як й інші форми пізнання наука – це соціально-історична діяльність, а не тільки чисте знання. Втім, не зважаючи на це, відбиваючи світ у матеріальному розвитку наука утворює єдину, взаємозалежну, що розвивається систему знань, систему законів.

Кожна група наук може бути піддана більш докладному членуванню.

Існує два типи наукових знань:

перший тип – фундаментальні, науки, де немає прямої орієнтації на практику;

другий тип – прикладні, безпосереднє застосування результатів наукових знань для вирішення виробничих і соціально-практичних проблем.

Основне завдання наукових знань – це виявлення об'єктивних законів дійсності – природних, соціальних законів самого пізнання та мислення.

При дослідженні соціальних явищ неприпустимо як зведення до природного, спроби пояснити суспільні процеси тільки законами природознавства, так і протиставлення природного і соціального. В даному випадку може відбуватися ототожнення соціально-гуманітарного знання з природничими й механічними знаннями.

Соціальна група наукових знань покликана досліджувати світ людини, а це значить, що даний предмет досліджень має суб'єктивний вимір, у нього включена людина як автор і виконавець своєї власної драми, що він же і пізнає.

Соціальні наукові знання мають справу із реальними речами і їхніми властивостями, з відносинами між людьми, де тісно переплітається матеріальне і ідеальне, об'єктивне і суб'єктивне, свідоме й стихійне, де зіштовхуються інтереси і пристрасті, ставляться і реалізуються визначені цілі.

Даний вид знань нерозривно і постійно зв'язаний з предметними (оцінка явищ з погляду добра і зла) і суб'єктивними (установки, цілі, погляди). Саме вони вказують на людське значиме і культурне значення визначених явищ дійсності, а це такі частково політичні, світоглядні, моральні переконання людини, її прихильності, принципи і мотиви поведіння. Усі зазначені подібні моменти входять в процес соціальних досліджень і неминуче позначаються на змісті одержуваних у даному процесі знань.

Соціальна природа наукових знань покликана конструювати всю соціальну реальність, яка існує навколо нас, вона може нести в собі істину чи оману, правду чи обман, а це в свою чергу і є природничо-науковим знанням, яке буває різноманітним, як це вже з'ясоване. Свого часу англійський філософ Д. Локк говорив, що геометричні аксіоми були б уже давно переглянуті, якби вони зачіпали інтереси людей. Так, і насправді соціальні знання людей стосуються різних груп, класів, людей, і в свою чергу можуть бути засобом маніпуляції свідомістю безлічі людей заради інтересів окремої групи, класу, нації.

Результати теоретичного аналізу. Вихідною умовою розвитку умінь є чітке знання природи істини, омани, правди та неправди. Щоб більш зрозуміти дані константи потрібно звернутися до давньогрецького філософа Аристотеля. В своїх роздумах та трактатах він залишив класичні визначення даних дефініцій, вони надзвичайно прості, але точні. Так, і це відомо, істина за Аристотелем є відповідністю думки предмета, а омана – це не відповідність думки предмета або дослідження.

В даному питанні потрібно також звернути увагу на природничо-наукові знання, якщо вони істинні та абсолютно верифіковані, тобто їх може відтворити будь-яка людина в будь-якому місці, що до речі може призвести до наукової істини. Також потрібно відмітити, що омана у сфері наукового знання – явище природне, воно не є зловмисним, а свідчить лише про те, що на шляху до істини є труднощі, які потрібно обов'язково долати. Інтереси людей виявляються з усією очевидністю, коли постають питання про те, як використовувати добуте істинне знання. Так, у життєвій боротьбі людей і держав зловмисність може проявитись лише як приховане знання, та й то тимчасово.

Розбираючи питання соціальної природи наукових знань, звернемо увагу на антагонізм інтересів різних спільнот, який веде до того, що в умовах інформаційного суспільства формуються і пропагуються соціальні доктрини і проекти в інтересах груп, що мають у своєму розпорядженні основні засоби життєзабезпечення людей, у тому числі засоби масової комунікації.

Коли мова йде про соціальні знання, потрібно в першу чергу звернути увагу на такі поняття як "правда" та "неправда". І знову можна тут звернутися до класиків філософії, зокрема того ж самого Аристотеля... за його визначеннями "правда" це є відповідність слів думкам, а "неправда" є невідповідність слів думкам того, хто говорить. Обман є різновидом дезінформації. У ціннісному аспекті правда виступає для людей як вища цінність у спілкуванні, а неправда – антицінність.

Існують розходження між науковими і соціальними знаннями, які до речі і виражені й лінгвістично, так якщо носії вищих рівнів наукового звання винагороджуються суспільним і державним визнанням у вигляді учених звань академіків, докторів наук, кандидатів наук, то вищий рівень соціального звання "мудрого", "святого", знавця таємниць людських відносин і відповідної техніки вчинків та висувається як моральний зв'язок. Уособлення цих знань звичайно не збігаються: мудрий ще не значить геній, а геній може і не бути мудрим. Збагнення істин у науці вимагає нагромадження знань у спеціальній сфері, збагнення ж істин у людських відносинах вимагає розуміння життя, нагромадження осмисленого досвіду в проникненні в суть соціального й індивідуального життя з метою надання допомоги собі та іншим у виході з різних важких ситуацій. Мудрий звичайно високо цінується у спілкуванні, як геній у сфері дій та діяльності.

Кожний з нас, будучи навіть дуже далеким від професійної наукової діяльності, постійно користується плодами науки, що втілилися в масі сучасних речей, відкриттів, винаходів. Але наука входить в наше життя не тільки через ці "двері" масового виробництва, технічних новинок та побутового комфорту.

Наукові уявлення про устрій світу, про місце і роль людини в ньому (а це наукова картина світу) у тому чи іншому ступені проникають у свідомість кожної окремої людини, а вироблені наукою принципи й підходи до осмислення дійсності стають орієнтирами у нашому повсякденному житті.

Починаючи з XVIII ст. по мірі розвитку індустріального суспільства, все більше зміцнювався авторитет науки та принципів наукового мислення, поступово витісняючи або послаблюючи вплив альтернативних картин світу, а також використовуючи й інші засоби пізнання. В сучасному світі більшість країн Заходу змінює свою ситуацію в плані наукових чи не наукових підходів та поглядів, вважається, що саме в цей період домінує вплив ненаукових знань, саме все більше людей розділяє релігійні уявлення про світ.

Більшість науковців всіх людей розділяє на декілька типів, зокрема, є тип орієнтований на науку, а є тип орієнтований не на науку. Розглянемо більш докладно спочатку перший тип особистості:

людям даного типу властива активність, внутрішня незалежність, відкритість назустріч новим ідеям, новому досвіду, готовність гнучко пристосовуватись до змін у роботі і житті, це практицизм, терпимість до інших людей з певними особливостями. Такі люди відкриті для дискусії, скептично ставляться до авторитетів, сприймають зміни у світі як еволюційні, прагнуть до об'єктивності в оцінці результатів діяльності.

Другий тип особистості повністю орієнтований на ненаукові потреби: представникам такого типу властиві установка на практичну користь, інтерес на таємниче і чудесне. Такі люди як правило не шукають доказів отриманих результатів і не зацікавлені в їхній перевірці. Пріоритет віддається чуттєво конкретній а не абстрактній формі знання. Також визнається право та можливість робити "відкриття" для всіх бажаючих, а не тільки для наукової еліти. Головною опорою служать віра, думки, авторитет.

Розглянувши два типи особливостей особи бачимо певні різниці у типах характеру, поведінці, сприйнятті оточуючого навколо неї середовища, весь той соціум, який активно впливає на людину. Орієнтуючись саме на такі типи людей вчені-соціологи можуть виділяти певні типи людей, дійсно можуть сприймати, а можуть не сприймати наукові знання, що в свою чергу дає можливість більш детально зрозуміти дану ситуацію.

Висновок. Довгий час розвиток науки уявлявся поступовим, послідовним ростом один раз пізнаного, подібно до того, як цеглинка до цеглинки зводиться стіна. При такому підході картина світу не змінюється у своїх основах, а лише охоплює все нові сфери дійсності, а от джерела знань, що добуваються наукою, завжди можна знайти в минулому.

Використані джерела

1. Абушенко В. Социология знания / В. Абушенко. – М., 1995.
2. Булатов М. Философия / М. Булатов. – К., 1994.
3. Горелов А. Концепції сучасного природознавства / А. Горелов. – М., 2003.
4. Касьянов В. Социология / В. Касьянов, В. Нечипуренко. – Ростов, 2000.

5. Мангейм К. Діагноз нашого часу / К. Мангейм. – К., 1994.
6. Концепції сучасного природознавства / Під ред. Н. Лавриненко, В. Ратникова. – К., 2004.
7. Поппер К. Логика и рост научного знания / К. Поппер. – М., 1983.
8. Теоретическая социология / За ред. С. Баньковской. – М., 2002.
9. Сучасна філософія науки. – К., 1996.
10. Чуйко В. Рефлексія основоположень методологій філософії науки / В. Чуйко. – К., 2000.

Akyumenko I. M.

SOCIAL NATURE OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE

Science – is a form of spiritual activity of human, which is aimed at the production of knowledge about the nature of society and his knowledge of the. The main task of scientific knowledge is the study of the objective laws of reality natural and social.

Social group of scientific knowledge explores the world of a human its subjective dimension where a man and a writer and performer private drama of life, life he learns Poston.

Social scientific knowledge are dealing with real actions, with the relations between people, which is closely interwined material and ideal.

The social nature of scientific knowledge construes all social reality around us.

The question of the social nature of scientific knowledge can exist antagonistic interesens of the different communities, groups which forms the information space.

The author also draws attention to significant discrepancies between Scientific knowledge and social they are also linguistic and theoretical.

It focuses on the classification of the individual the certain types of:

1 person – active type

2 type – personality oriented than scientific problems.

Analysis of personality types makes it possible to determine the impact on human society and human society on.

Having considered these problems the author concludes the development of science is gradual especially of the group of scientific knowledge which is connected with society.

Key words: *scientific knowledge, the present societ, the man's social sphere.*

Стаття надійшла до редакції 11.05.2015